

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. III. De Consulente damnum alterius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

disposuit. Et certum est irregularitatem non incurri, nisi in casibus jure expressis: Ex quibus omnibus constat onus restitutionis a ratihabente non incurri, sicut incurritur a mandante damnificationem.

ARTICULUS III.

De Consulente damnum alterius.

- I. *Nomine Consulentis damnificationem venit etiam qui hortatur, dirigit, instruit, terret minus, &c. Tenetur autem consulens refarcire etiam damnum, quod forte patitur Consiliarius, si hic bona fide procedat.*
- II. *Quandonam deobligatur a restitutione consulens? Et quomodo debeat consiliarium monere, ut desistat?*
- III. *Ad restitutionem tenetur consulens, etiamsi sine suo consilio adhuc damnum a consiliario inferendum esset, dummodo consilium moveat.*
- IV. *Si dubitatur, an consilium influxerit, teneturne Consiliarius aut integre, aut saltem pro rata dubii restituere, an omnino deobligatur?*
- V. *Quando consilium non instruit in substantiam, sed solum ad circumstantiam damni, adhuc probabilius tenetur consulens ad restitutionem.*
- VI. *Probabilius etiam ad restitutionem tenetur, qui suo consilio, vel auxilio cooperatur ad damnum, quod etiam sine tali consilio, vel auxilio fieret omnino.*
- VII. *Qui male consulit non ex malitia, sed ex ignorantia graviter culpabili, num tenetur ad restitutionem damni ex consilio causati?*
- VIII. *Si stipendium accipit, qui dat consilium, tenetur de levi culpa juridica, quamvis non sine gravi theologia.*
- IX. *Qui sine gravi culpa dat consilium noxium, tenetur non solum ex cha-*

ritate, sed probabilius etiam ex iustitia consiliarium monere ad aver-tendum damnum.

- X. *Ad restitutionem non tenetur secundum se, nec peccat, qui dat consilium de inferendo damno minore ei, qui determinatus est ad inferendum damnum majus.*
- XI. *Secus vero si quis consilium det de inferendo minori damno Petro ei, qui determinatus est inferre majus Paulo.*

I. **N**omine Consulentis venit hic non solum qui dat consilium iniquum, sed etiam qui hortatur, dirigit, instruit, terret, suadet, minatur ad injustum damnum præstandum; cum eadem ratio sit de his omnibus. Sunt enim omnes causa efficax damni, atque adeo omnes ad restitutionem tenentur. Immo si consulens advertat injustitiam consilii, aut ignoret illam ignorantia crassa, & consiliarius bona fide procedat, tenetur consulens non solum refarcire damnum ei, contra quem fuit consilium, sed etiam refarcire damnum, quod forte sequitur ipsi consiliario; quandoquidem consulens fuit causa utriusque damni, & consiliarius in tali casu ad nullam restitutionem teneretur ex titulo injustæ acceptionis: Et idem dicas de mandante respectu mandatarii.

II. Diximus autem articulo superiore, quod probabiliter revocato consilio rationibus efficacibus cesset onus restitutionis, præsertim si moneatur is, contra quem fuit datum consilium, ut sibi caveat, quando videt consiliarium obstinatum; ad quam monitionem faciendam, si minus ex iustitia, ut multi volunt, saltem ex charitate tenetur, quando potest illam facere sine gravi suo incommodo consulens, ut docet Sanch. lib. 1. Consil. cap. 4. dub. 5. Quod si furtum ex tuo consilio

lio patratum sit, & deinde efficaciter restitutionem persuaseris, si revera hæc non sequatur, sive ex impotentia, sive ex malitia furis, adhuc tu ad restitutionem teneberis, quia damnum originem habuit ex pravo consilio, ideoque tibi imputatur.

III. Quæritur nunc primo, An teneatur ad restitutionem Consulens, quando damnificatio etiam sine tali consilio fieret ab executore?

Respondeo, ex dictis art. 1., quod teneatur, si executor etiam a tali consilio motus fuit ad damnificandum; Sicuti enim si decem rapiant, verbi gratia, navem alienam, omnes tenentur ad restitutionem, quia omnes sunt causa injusta damni, etiamsi navis adhuc sine ullo ex illis raperetur a reliquis novem, ita in casu nostro tenetur consulens, quamvis etiam sine tali consilio damnum fieret; Et ratio a priori est, quia est vera concausa efficax damni. Si tamen executor erat jam determinatus ad damnificationem, & nullatenus ad illam motus fuit a consilio superveniente, in tali casu consulens ad restitutionem non tenebitur, ut communiter docent cum Less., Medin., Vasq.

IV. Quod si dubium sit, an executor a consilio motus fuerit ad damnificandum, tres sunt sententiæ apud Tambur. lib. 1. cap. 3. §. 7. V. *Suffragium*; Prima Rebel., Sayr., Dian. docens, quod consulens non teneatur, quia in tali dubio videtur stare in possessione libertatis. Secunda Merol., quod teneatur, quia videtur stare in possessione delictum, quod certe commissum est; sicuti si duo jaculentur sagittam, & occidant Petrum, quamvis certum sit, quod primus illum occiderit, & dubium sit de secundo, videtur tamen etiam secundus ad restitutionem obligandus. Tertia Molin., de Lugo, & aliorum obligantium consulentem ad restituendam partem damni pro rata dubii.

V. Si tamen Titius determinatus occidere inimicum, a consulente non moveatur ad substantiam delicti, sed solum ad circumstantiam, puta quod veneno potius, quam gladio, hoc potius loco, vel tempore, quam alio il- lum occidat, diximus art. 1. probabilius consulentem ad restitutionem teneri, ut docet Molin., Rebel., & alii, quia de facto ad mortem illam concurrat: Quamvis Laym., Lug., & alii illum excusent, eo quod non concurrat ad substantiam damni, sed ad circumstantiam, quæ non fert novum damnum; parum enim, aut nihil interest ad damni illationem, quod fiat, verbi gratia, hoc, vel illo loco, hoc, vel illo tempore, quando homicidium absque dubio ponendum est; & ideo Hartad. liberat hunc etiam ab irregularitate: Sicuti enim communius docent cum Laym., Less., & aliis contra Adrian., & Molin., quod qui determinato damnum minus inferre, furando, verbi gratia, centum aureos, consulit, ut inferat majus, verbi gratia, centum quinquaginta, tenetur solum ad restitutionem excessus damni, quod consulit, videlicet quinquaginta; ita qui consulit circumstantiam tantum non afferentem novum damnum, non videtur ad restitutionem ullam obligari.

VI. Addit Laym. cap. 5. cum Less. cap. 14. dub. 4. contra Vasq. de Restitutione cap. 9. §. 1. dub. 2., quod etiam ab onere restitutionis liber sit, qui tantum materialiter cooperatur ad damnum, nullo modo influens in illud, quando scilicet sine tali cooperatione adhuc damnum ab alio inferretur, verbi gratia, si furi scalas teneas, quas etiam ille conscenderet ad furandum, si nemo illas teneret, vel si ancilla dominæ asportet cistam furtivam, ut ei obediat, quam ceteroquin ipsa domina asportaret. Verum de hac re recurret iterum sermo, cum de parti-

participante; & art. 1. sententia opposita Vasq. visa est nobis probabilior.

VII. Queritur secundo, An teneatur ad restitutionem solum ille, qui male consulit ex dolo, (puta si confessarius ex malitia dicat te non esse obligatum ad restituendum, cum vere tenearis,) an etiam qui male consulit ex culpa gravi; verbi gratia, si confessarius, vel advocatus ex ignorantia graviter culpabili deobligent a restituendo eum qui obligatur?

Respondeo cum Laym. cap. 5. distinguendo; nam vel consulens est persona, quæ ratione sui status, vel muneris doctrinam, & peritiam præfert, ut advocatus, confessarius, consiliarius, medicus, &c.; & tenebitur saltem de culpa lata; immo etiam de levi juridica, quando proprium commodum, verbi gratia, stipendium recipit ex consilio dato; Vel consulens non est talis, & non tenebitur ad restitutionem, nisi ex consilio dolo: Etenim ex *regul. 62. in 6.* nullus ex consilio, nisi fraudulentum sit, obligatur. Ratio discriminis est, quia qui peritiam, & doctrinam præfert, si illa careat, hoc ipso decipit eum, qui per simplicitatem ipsius consilium, & auctoritatem sequitur; Contra vero, si talem peritiam non profitetur; nemo enim prudens ejus consilium sequitur, cujus peritiam prius non exploret.

Hinc sequitur primo, quod si plebejus inconsiderate, sed sine fraude det noxium consilium, quamvis graviter peccet ex ignorantia crassa, immo licet peccet contra charitatem, non per hoc ad restitutionem tenebitur. Ratio est, quia qui ejus consilium sequitur, debet id suæ potius, quam alterius temeritati, & imprudentiæ imputare.

Sequitur secundo, quod si advocatus, confessarius, medicus, &c. ad-

hibeant diligentiam, quam solent alii ejuldem conditionis in dando consilio apto, non teneantur ad ullam restitutionem, si ex consilio dato damnum sequatur; quamvis non secutum fuisset tale damnum, si majorem diligentiam adhibuissent, ut sanius consilium darent; Si tamen eam diligentiam non adhibeant, peccant graviter; & ad restitutionem tenentur, etiam si sine fraude male consulant.

VIII. Diximus tamen, quod qui stipendium accipiunt, teneantur non solum de culpa lata juridica, sed etiam de levi, non quia peccatum veniale satis sit ad inducendam obligationem restitutionis gravis, sed quia Medicus, Parochus, Advocatus, &c., qui suo munere lucrum reportant, obligantur ad adhibendam majorem diligentiam in dando consilio apto, quam alii, qui solum ex charitate dant consilium omnino gratis; unde si illi non adhibeant majorem diligentiam debitam, peccant graviter, & ideo ad restitutionem tenentur: Facilius itaque ex negligentia, & ignorantia graviter peccat, & consequenter ad restitutionem tenetur Medicus, qui lucrum reportat, & Parochus, quam medicus, vel confessarius, qui ex charitate tale munus exercet, ut notat Bonac. quæst. 2. punct. 7.

IX. Quod si Confessarius, Medicus, Theologus, Concionator, & alii sine culpa gravi dederint consilium noxium, dicendo, verbi gratia, quod non obligetur ad restitutionem, qui revera obligatur, aut e contra; quamvis non teneantur ad refarciendum damnum, cum non peccaverint graviter, tamen ubi errorem advertunt, tenentur facere quantum possunt ne damnum sequatur, etiam si cessaverit eorum officium; puta si absoluta sit confessio, aut si non amplius exerceatur munus medici: Ratio est, quia quilibet tenetur non solum ex charitate,

ut

ut putat Sanch, lib. 2. Consil. cap. 4. dub. 5., sed etiam ex iustitia, ut communiter docent Doctores, procurare, ne ex actione sua positive jura alterius laedantur; Et ideo qui inculpabiliter ignem accendit in rebus alienis, tenetur ex iustitia illum extinguere, si commode potest, ut notat Lug. disp. 8. sect. 7. Et qui inculpabiliter alium infamavit, tenetur ex iustitia, ubi id advertit, famam restituere.

X. Queritur tertio, An teneatur ad restitutionem, qui parato inferre damnum majus consulit, ut inferat minus; verbi gratia, determinato ad occidendum Petrum consulit, ut illum percutiat?

Respondeo cum communiori apud Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 5. num. 14., & Bonac. punct. 7. negative; Sicut enim communius concedunt Doctores, quod volenti omnino facere malum majus, puta adulterium, licitum sit illi consulere malum minus, puta fornicationem; quia tale consilium non est absolutum, sed saltem implicite conditionatum, quatenus si contra castitatem omnino velit ille peccare, potius peccet fornicando, quam adulterando; ita pariter in casu nostro volenti omnino occidere Petrum, licitum est illi consulere, ut potius percutiat. Ratio a priori est, quia utiliter agit negotium alterius, qui volenti ab illo, verbi gratia, furari centum, aut equum, suadet, ut furetur quinquaginta, aut ovem; cum non possit aliter illum divertere a voluntate inferendi damnum majus: Immo, ut notat Bonac. loc. cit. in his casibus non solum est licitum suadere damnum minus, sed etiam quomodo libet ad illud inducere, atque etiam cooperari, verbi gratia, adducendo ovem, quamvis cooperari non possit damno minori, quando actio est intrinsece mala; Quare possumus, verbi gratia, consulere, ut mutilet Petrum,

volenti illum occidere, non possumus tamen ad mutilationem cooperari; cum non sint facienda mala, unde eveniant bona. Consilium autem non fertur absolute in mutilationem malam, sed solum conditionate, & proinde solum intenditur defectus majoris mali, videlicet mortis; atque adeo consilium cum feratur in bonum, seu in defectum majoris mali, licitum est: Cooperatio tamen, quae directe fertur in mutilationem malam est illicita. Addit Sanch. loc. cit. contra Lug. quod si quis consulat damnum omnino aequale, neque ad restitutionem teneatur, quamvis forte peccaret: Et ratio est, quia nullo pacto laedere iustitiam, seu jus alterius, quandoquidem damnum jam exequendum erat in uno genere, & consilium fuit, ut damnum omnino aequale in alio genere fieret.

Dubium majus est, Utrum liceat suadere damnum minus relate ad Petrum parato inferre majus Paulo? verbi gratia, an liceat consulere mutilationem Petri parato occidere Paulum?

Communiter Doctores docent apud Bonac. loc. cit. non licere, acceneri ad restitutionem, qui tale consilium daret, eo quod esset injurius Petro, qui nec mutilationem, nec aliud damnum esset passurus, secluso tali consilio. Solum licitum est in genere illi suadere, ut potius minus malum, quam majus faciat, (quamvis ille hinc deducat, quod potius debeat a Petro divite, quam a Paulo paupere furari) ostendendo tantum directe majorem malitiam illius furti, ut ab ea abstinere: Docere etiam potest minus malum esse a Petro divite, quam a Paulo paupere furari, non vero inducendo illum ad malitiam furti minorem illati diviti, quamvis indirecte hoc sequatur. Immo si quis velit furari a Titio, potest illi dici, quod potius furetur ab alio, neminem in particulari

lari nominando, quia sic avertitur ab illo delicto, & nulli particulari personæ fit injuria.

ARTICULUS IV.

De reliquis positive cooperantibus ad damnificationem.

- I. Positive ad damnificationem concurrunt etiam Consentiens, Adulator, Receptor, & Participans, præter Mandantem, & Consulentem.
- II. Consentiens, nempe Approbans, favens, aut ferens suffragium in delicto, ad restitutionem tenetur, si sic sit causa damni. At quid in dubio an suffragium influxerit in damnum?
- III. Qui ex officio tenetur suffragium ferre, ad restitutionem tenetur, si illud omittat, quando ex tali omissione sequitur damnum.
- IV. Adulator, aut irrisor si sic damnum causet, ad restitutionem obligabitur, si ad id advertat, quamvis dixerit illud non intendat.
- V. Quinam dicatur Recursum præbens, ac Receptans? Et quando hic ad restitutionem tenetur? Etiam si rationabiliter dubitet, quod ex furis receptatione damnum sit secuturum, adhuc ad restitutionem obligabitur.
- VI. Caupones, qui chartas, sedilia, lumen concedunt iis, qui aliena pecunia ludunt, ad restitutionem tenentur; non tamen si permittant illos domi sua palam ludere.
- VII. Qui furem receptat amicitia causa, ad restitutionem non tenetur, nisi sic sit causa, quod res furto sublata non restituatur, aut quod novum damnum causetur. Quoniam pacto possint Advocati fures defendere?
- VIII. Si te non receptante furem, ab aliis facile receptaretur, illum adjuvando ad fugiendum, & non

concurrando ad injustam retentionem, num tenearis ad restitutionem?

- IX. Participantis nomine venit, qui præstito auxilio formaliter ad damnum cooperatur.
- X. Excusantur participantes, qui gravi metu adiguntur ad opus non malum in seipso; ut qui remigant capti a Turcis in triribus adversus Christianos; aut qui metu mortis præbent furi claves ad furandum.
- XI. Quid si quis adjuvet furem, qui sine tali auxilio adhuc idem furtum facturus esset?
- XII. Prævidens quod furtum, aut homicidium sit imputandum alteri innocenti, tenetur etiam huic damnum, quod inde reportat, compensare.

PRÆTER Mandantem, & Consulentem, positive etiam ad damnificationem cooperatur Consentiens, Palpo, Receptor, & Participans, de quibus sigillatim agendum.

II. Quæritur primo, Quisnam dicatur, & quando teneatur ad restitutionem Consentiens?

Respondeo, Consistentem dici, qui approbat damnificationem, aut favet, aut fert suffragium in delicto; Verbi gratia, si quis e Magistratu, vel Capitulo suffragium, vel consensum præstet ad decernendam legem damnosam, aut ad eligendum indignum, & Ecclesiæ perniciosum. Ut autem consentiens ad restitutionem teneatur, requiritur, ut damnum ex vi suæ approbationis, vel suffragii sequatur, ut diximus de mandato, & consilio; aliter non dicitur causa efficiens damni. Quare si Princeps, verbi gratia, decernat firmiter legem injuriam, & deinde advocet Senatores, ut illam approbent, peccant quidem Senatores approbando, sed ad restitu-